

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Національний науково-природничий музей
Зоологічний музей

Ю. В. Мовчан

РИБИ УКРАЇНИ

Київ – 2011

Уперше за останні 40–50 років у цій книзі, на підставі урахування і аналізу новітніх іхтіологічних відомостей, узагальнено матеріали численних вітчизняних і зарубіжних наукових джерел і власні дані, які стосуються рибного населення водойм України. Внесено необхідні зміни в таксономію і номенклатуру міног і риб (у латинські назви окремих видів, родів, родин, роки й авторів первоописів тощо), переглянуто деякі українські та наведено російські і англійські назви риб, доповнено відомості з біології і сучасного поширення риб. У видових нарисах також стисло розглянуто діагноз і зовнішньоморфологічні особливості, забарвлення, біологія риб, їхнє господарське значення, приділено увагу і охоронному статусу, зокрема зазначено, в які регіональні і міжнародні природоохоронні списки занесено той чи інший вид. Окремо, у додатках, проаналізовано розподіл і чисельний склад риб у прісноводних водоймах і Чорному та Азовському морях у межах держави, наведено назви риб, які стали нечисленними, рідкісними або зникли у водоймах України, відмічено нові і сумнівні види, простежено зміни в номенклатурі риб вітчизняної іхтіофауни тощо. Загалом у роботі розглянуто 249 видів міног і риб, які належать до 149 родів 65 родин 23 рядів і 3 класів, проте окремо згадуються і деякі інші риби, сучасний статус або існування яких у водах країни не є чітко визначеними. Наведено спрощені таблиці для визначення родин, родів, видів та ілюстрації до кожного з останніх, що дозволяє визначити ту чи іншу рибу.

Книга розрахована на студентів і викладачів середніх і вищих навчальних закладів, науковців, працівників рибного господарства, рибоохорони, екологічних і природоохоронних служб, та, у першу чергу, на широке коло читачів, не байдужих до збереження і примноження неповторного світу риб нашої держави.

Впервые за последние 40–50 лет в этой книге, на основании учета и анализа новейших ихтиологических сведений, обобщены материалы многочисленных отечественных и зарубежных научных источников и собственные данные, касающиеся рыбного населения водоемов Украины. Внесены необходимые изменения в таксономию и номенклатуру миног и рыб (в латинские названия отдельных видов, родов, семейств, годы и авторов первоописаний и т. д.), пересмотрены некоторые украинские и приведены русские и английские названия рыб, дополнены сведения по биологии и современному распространению рыб. В видовых очерках кратко рассмотрены диагноз и внешнеморфологические особенности, окраска, биология рыб, их хозяйственное значение, уделено внимание и охранный статусу, в частности отмечено, в какие региональные и международные природоохранные списки занесен тот или иной вид. Отдельно, в приложениях, проанализированы распределение и численный состав рыб в пресноводных водоемах, Черном и Азовском морях в пределах страны, приведены названия рыб, которые стали малочисленными, редкими или исчезли в водоемах Украины, отмечены новые и сомнительные виды, прослежены изменения в номенклатуре рыб отечественной ихтиофауны и т. п. В общем в работе рассмотрено 249 видов миног и рыб, относящихся к 149 родам 65 семействам 23 отрядам и 3 классам, однако упоминаются и некоторые другие рыбы, современный статус или же существование которых в водах страны не являются четко определенными. Приведены упрощенные таблицы для определения семейств, родов, видов и иллюстрации к каждому из последних, что позволяет определить ту или другую рыбу.

Книга рассчитана на студентов и преподавателей средних и высших учебных заведений, научных сотрудников, работников рыбного хозяйства, рыбоохраны, экологических и природоохранных служб, но, в первую очередь, на широкий круг читателей, не безразличных к сохранению и приумножению неповторимого мира рыб нашей державы.

For the first time over the last 40–50 years this book presents the materials based on the accounts and analysis of the newest latest ichthyological generalised data domestic, foreign and the author's own scientific sources dealing with fish population in Ukrainian reservoirs. Necessary changes have been made in taxonomy and the nomenclature of lampreys and fishes (Latin names of separate species, genera, families, years and authors of the first descriptions and so forth). Some Ukrainian names have been reconsidered, Russian and English names of fishes have been specified and data on biology and present distribution of fishes have also been added. In species sketches the diagnosis and external morphological features, colouring, biology of fishes, their economic value are shortly described. The attention has been paid to the security status, especially it has been highlighted to which regional and international nature protection lists this or that kind of fish has been included. Separately in supplements the distribution and numeric composition of fishes in freshwater reservoirs, the Black Sea and the Sea of Azov within the bounds of country has been analyzed. The names of fishes, the number of which has reduced or completely disappeared in the reservoirs of Ukraine, and rare, new or doubtful kinds of fishes observed together with the changes in the nomenclature of fishes of domestic ichthyofauna. Totally 249 species of lampreys and the fishes relating to 149 genera of 65 families of 23 orders and 3 classes have been considered, together with some other fishes the present status of which in country waters is not accurately described. The book also gives simplified tables for definition of families, genera and species. Illustration to each of species allow to define easily this or that fish or lamprey.

This book is intended for students and teachers of high schools and universities, scientific workers of a fish economy, public service of fish resources protection, ecological and nature protection services, governmental and non governmental organizations but especially for a wide range of readers not indifferent to preservation and increase of the unique world of fishes in our state.

Рекомендовано Вченою радою ННПМ НАН України (протокол № 1/11 від 3.02.2011)

Рецензенти:

- головний науковий співробітник Лабораторії океанічної іхтіофауни Ін-ту океанології ім. П. П. Ширшова РАН, м. Москва, д-р біол. наук О. М. Котляр
- старший науковий співробітник лабораторії іхтіології ЗІН РАН, доцент кафедри іхтіології і гідробиології С.-Петербурзького ун-ту, м. С.-Петербург, канд. біол. наук О. М. Насека

ISBN 978-966-2246-26-1, ББК 28.693.32(4Укр)я2

Зміст

Передмова	3
Вступ	6
1. Короткі відомості про зовнішні ознаки, деякі терміни, вимірювання та визначення риб	7
2. Деякі зауваження до утворення стабільних наукових назв та загальна кількість міног і риб фауни України	14
3. Визначник родин міног і риб України	19
4. Огляд міног і риб фауни України	26
5. Додаток 1. Сучасний видовий склад, розподіл, динаміка змін і орієнтовна чисельність міног і риб в басейнах річок України	366
6. Додаток 2. Сучасний видовий склад, розподіл по ділянкам, динаміка змін і орієнтовна чисельність риб у Чорному морі в межах України	377
7. Додаток 3. Нечисленні, рідкісні, нові і зниклі риби в іхтіофауні України	387
8. Додаток 4. Номенклатурні зміни в таксонах круглоротих і риб фауни України	392
9. Алфавітний показчик українських назв міног і риб	395
10. Алфавітний показчик латинських назв міног і риб	402
11. Алфавітний показчик російських назв міног і риб	409
12. Алфавітний показчик англійських назв міног і риб	415
13. Базова література	421